SODBA SODIŠČA (prvi senat)
z dne 28. aprila 2005*

V zadevi C-104/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi Protokola z dne 3. junija 1971 glede razlage Sodišča Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, naslovljen na Sodišče s sklepom Gerechtshof te Amsterdam (Nizozemska) z dne 12. decembra 2002, ki je prispel na Sodišče 6. marca 2003, v postopku

St. Paul Dairy Industries NV

proti

Unibel Exser BVBA,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, N. Colneric, sodnica, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič in E. Levits, sodniki,

generalni pravobranilec: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sodna tajnica: M.-F. Contet, glavna administratorka,

* Jezik postopka: nizozemščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. julija 2004,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za St. Paul Dairy Industries NV R. M. A. Lensen, odvetnik,

— za Unibel Exser BVBA I. P. de Groot, odvetnik,

— za nemško vlado R. Wagner, zastopnik,

— za vlado Združenega kraljestva K. Manji, zastopnik, skupaj s T. Wardom, barrister,

— za Komisijo Evropskih skupnosti E. Manhaeve in A.-M. Rouchaud-Joët, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 9. septembra 2004

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 24 zgoraj navedene konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih

odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena s Konvencijo z dne 9. oktobra 1978 o pristopu Kraljevine Danske, Irske ter Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske (UL L 304, str. 1 in – spremenjeno besedilo – str. 77), s Konvencijo z dne 25. oktobra 1982 o pristopu Helenske republike (UL L 388, str. 1), s Konvencijo z dne 26. maja 1989 o pristopu Kraljevine Španije in Portugalske republike (UL L 285, str. 1) in s Konvencijo z dne 29. novembra 1996 o pristopu Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske (UL 1997, C 15, str. 1, v nadaljevanju: konvencija).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med St. Paul Dairy Industries NV (v nadaljevanju: St. Paul Dairy) in Unibel Exser BVBA (v nadaljevanju: Unibel), oba s sedežem v Belgiji, zaradi zaslišanja priče, ki ima stalno prebivališče na Nizozemskem.

Pravni okvir

Konvencija

3 Člen 24 konvencije določa:

„Pri sodiščih države članice se lahko vloži zahteva za začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja, ki jih predvideva pravo države pogodbenice, tudi v primeru, ko so po tej konvenciji za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice."

Nacionalno pravo

4 Člen 186(1) Wetboek van Burgerlijke Rechtsvorderinga (nizozemski zakonik o pravdnem postopku, v nadaljevanju: CPCN) določa, da se sme v primerih, ko zakon dopušča dokaz s pričami, na zahtevo zainteresirane stranke odrediti predhodno zaslišanje prič še pred vložitvijo tožbe.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

5 S sklepom z dne 23. aprila 2002 je Rechtbank te Haarlem (Nizozemska) na zahtevo Unibela odredilo predhodno zaslišanje priče s stalnim prebivališčem na Nizozemskem.

6 St. Paul Dairy se je zoper ta sklep pritožil pri Gerechtshof te Amsterdam in navedel, da nizozemsko sodišče ni bilo pristojno za odločanje o zahtevi Unibel.

7 Glede temelja spora med Unibel in St. Paul Dairy predložitveni sklep navaja, da ni sporno, da imata obe stranki sedež v Belgiji, da predmetno pravno razmerje v zadevi v glavni stvari ureja belgijsko pravo, da je za odločanje o njem pristojno belgijsko sodišče in da na Nizozemskem oziroma v Belgiji ni bila vložena tožba, ki bi imela enak predmet.

8 V teh okoliščinah je Gerechtshof te Amsterdam prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali se Bruseljska konvencija uporablja za postopek zaslišanja prič pred samo vložitvijo tožbe, kot je urejen v členu 186 in naslednjih [CPCN], ob upoštevanju, da njegov namen v skladu z zgoraj navedenimi členi ni le omogočiti čim hitrejše zaslišanje prič po nastanku spornih dejstev in preprečiti uničenje dokazov, ampak tudi in še zlasti omogočiti vsaki stranki z interesom v postopku, ki se bo pozneje začel pred civilnim sodiščem – to je strankam, ki nameravajo vložiti tožbo ali pričakujejo, da bo zoper njih uveden tak postopek, oziroma tretjim, ki jih ta postopek drugače zadeva – da pridobi predhodna pojasnila o dejstvih, ki jih verjetno še ne pozna natančno, tako da bi lahko bolje presodila svoj položaj, predvsem glede tega, zoper koga je treba uvesti postopek?

2. Ali gre v primeru pozitivnega odgovora za ukrep v smislu člena 24 Bruseljske konvencije?“

Vprašanji za predhodno odločanje

9 Predmet vprašanj predložitvenega sodišča, ki ju je treba obravnavati skupaj, je, ali je zahteva za odreditev zaslišanja priče pred uvedbo postopka v glavni stvari, na podlagi katere bi predlagatelj lahko presodil primernost morebitne tožbe, začasni ukrep ali ukrep zavarovanja v smislu 24 člena konvencije, ki se zanjo uporablja.

10 Za uvod je treba opozoriti, da se je na člen 24 konvencije za izdajo začasnega ukrepa ali ukrepa zavarovanja mogoče sklicevati le na področjih stvarne veljavnosti konvencije, kot jo določa njen prvi člen (sodbe z dne 27. marca 1979 v zadevi De Cavel, 143/78, Recueil, str. 1055, točka 9; z dne 31. marca 1982 v zadevi C.H.W., 25/81, Recueil, str. 1189, točka 12, in z dne 17. novembra 1998 v zadevi Van Uden, C-391/95, Recueil, str. I-7091, točka 30). Predložitveno sodišče preveri, ali gre v zadevi v glavni stvari za tak primer.

11 Člen 24 konvencije pooblašča sodišče posamezne države pogodbenice, da odloči o zahtevi za začasni ukrep ali ukrep zavarovanja, medtem ko ni pristojno za odločanje o temelju spora. Ta določba tako določa izjemo od ureditve pristojnosti, urejene s konvencijo, in jo je zato treba razlagati ozko.

12 Namen odstopa od pristojnosti, določenega v členu 24 konvencije, je preprečiti strankam škodo zaradi dolgotrajnosti postopkov, ki je neločljivo povezana z vsakim mednarodnim postopkom.

13 V skladu s tem namenom je „začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja“ v smislu člena 24 konvencije treba razumeti kot ukrepe, katerih namen je ohraniti dejansko in pravno stanje v zadevah, za katere se uporablja konvencija, da bi zavarovali pravice, katerih priznanje se sicer zahteva od sodišča, pristojnega v zadevi v glavni stvari (sodba z dne 26. marca 1992 v zadevi Reichert in Kockler, C-261/90, Recueil, str. I-2149, točka 34, in zgoraj navedena sodba Van Uden, točka 37).

14 Izdaja teh ukrepov poleg posebne previdnosti od sodišča zahteva tudi poglobljeno poznavanje dejanskih okoliščin primera, v katerih naj bi zahtevani ukrep učinkoval. Na splošno morajo biti za njegovo odobritev izpolnjeni vsi pogoji, ki zagotavljajo začasno oziroma zaščitno naravo odrejenega ukrepa (sodba z dne 21. maja 1980 v zadevi Denilauler, 125/79, Recueil, str. 1553, točka 15, in zgoraj navedena sodba Van Uden, točka 38).

15 V zadevi v glavni stvari je namen zahtevanega ukrepa, to je zaslišanja priče s stalnim prebivališčem v tej državi pogodbenici pred sodiščem te države, ugotoviti dejstva, od katerih bi lahko bila odvisna rešitev prihodnjega spora, za katerega bi bilo pristojno sodišče druge države pogodbenice.

16 Iz predložitvenega sklepa izhaja, da je cilj takega ukrepa, za izdajo katerega zakon zadevne države članice ne določa nobenega posebnega pogoja, omogočiti predlagatelju, da presodi primernost morebitne tožbe, da pripravi njeno utemeljitev in da presodi upoštevnost tožbenih razlogov, na katere bi se v tem okviru lahko skliceval.

17 Ker razen interesa predlagatelja, da presodi primernost postopka v glavni stvari, ni nobene druge utemeljitve, je treba ugotoviti, da ukrep, ki je zahtevan v glavni stvari, ni v skladu s sledenim ciljem iz člena 24 konvencije, kot je opisan v točkah 12 in 13 te sodbe.

18 Glede tega je treba poudariti, da bi bilo mogoče z izdajo takega ukrepa že v pripravljalnem postopku zlahka obiti pravila o pristojnosti, določena v členih 2 in od 5 do 18 konvencije.

19 Načelo pravne varnosti, ki je eden od ciljev konvencije, zahteva predvsem to, da se pravila o pristojnosti, ki odstopajo od splošnega načela konvencije iz člena 2, kot je pravilo iz člena 24, razlagajo na način, ki običajno skrbni toženi stranki omogoča, da primerno predvidi, pred katerim sodiščem, ki ni sodišče njenega stalnega prebivališča, lahko brani svoje interese v okviru sodnega postopka (glej v tem smislu sodbe z dne 28. septembra 1999 v zadevi GIE Groupe Concorde in drugi, C-440/97, Recueil, str. I-6307, točki 23 in 24; z dne 19. februarja 2002 v zadevi Besix, C-256/00, Recueil, str. I-1699, točka 24, in z dne 1. marca 2005 v zadevi Owusu, C-281/02, ZOdl., str. I-1383, točke od 38 do 40).

20 Zaradi izdaje takega ukrepa, kakršen je ukrep v postopku v glavni stvari, se lahko pomnoži število elementov, ki so odločilni za določitev sodne pristojnosti v istem pravnem razmerju, kar je v nasprotju s cilji konvencije (sodba z dne 20. marca 1997 v zadevi Farrell, C-295/95, Recueil, str. I-1683, točka 13).

21 Če so posledice, kot so opisane v točkah 18 in 20 te sodbe, neločljivo povezane z uporabo člena 24 konvencije, jih je mogoče upravičiti le s tem, da je zahtevani ukrep v skladu z namenom navedenega člena.

22 Kot je bilo ugotovljeno v točki 17 te sodbe, v zadevi v glavni stvari ne gre za tak primer.

23 Še več, v okoliščinah, kakršen so te v zadevi v glavni stvari, bi bilo mogoče zahtevo za zaslišanje priče uporabiti kot sredstvo za izogibanje pravilom, ki pod enakimi jamstvi in z enakimi učinki za vse posameznike urejajo posredovanje in izvršitev zaprosil sodišča države članice, da se pridobijo dokazi v drugi državi članici (glej Uredbo Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah (UL L 174, str. 1)).

24 Na podlagi teh ugotovitev se lahko izključi, da bi se ukrep, katerega namen je predlagatelju omogočiti, da presodi možnosti oziroma tveganja morebitnega postopka, lahko opredelil kot začasni ukrep ali ukrep zavarovanja v smislu člena 24 konvencije.

25 Na postavljeni vprašanji je tako treba odgovoriti, da se člen 24 konvencije razlaga tako, da pojem „začasni ukrepi ali ukrepi zavarovanja“ ne zajema ukrepa, ki odreja zaslišanje priče, zato da bi predlagatelju omogočil presojo primernosti morebitne tožbe, pripravo njene utemeljitve in presojo upoštevnosti tožbenih razlogov, na katere bi se v tem okviru lahko skliceval.

Stroški

26 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 24 Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, kakor je bila spremenjena s Konvencijo z dne 9. oktobra 1978 o pristopu Kraljevine Danske, Irske ter Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska, s Konvencijo z dne 25. oktobra 1982 o pristopu Helenske republike, s Konvencijo z dne 26. maja 1989 o pristopu Kraljevine Španije in Portugalske republike in s Konvencijo z dne 29. novembra 1996 o pristopu Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske, je treba razlagati tako, da pojem „začasni ukrepi ali ukrepi zavarovanja“ ne zajema ukrepa, ki odreja zaslišanje priče, zato da bi predlagatelju omogočil presojo primernosti morebitne tožbe, pripravo njene utemeljitve in presojo upoštevnosti tožbenih razlogov, na katere bi se v tem okviru lahko skliceval.

Podpisi